

<https://www.alliansfriheten.se/satsa-pa-fred-inte-pa-krig/>

Satsa på fred, inte på krig

13 februari, 2019

Sven Hirdman, f.d. statssekreterare i Försvarsdepartementet och ambassadör i Moskva

Svensk säkerhetspolitik har under de senaste åren följt den gamla romerska devisen *Si vis pacem, para bellum*, dvs: Vill Du ha fred, förbered Dig för krig. En klokare säkerhetspolitik vore, som f. utrikesministern Hans Blix har påpekat, att låta de gamla romarna vila i frid och tillämpa den omvända maximen *Si vis pacem, para pacem*, dvs: Om Du vill ha fred, förbered Dig för fred.

Dagens svenska säkerhetspolitik utgår från att ryssen kommer, snarare förr än senare. Regeringen har föranstaltat om nyutgivning av broschyren *Om kriget kommer*. Det svenska försvaret rustas upp, vilket i sig är välbehövligt efter årtal av försummelse. Försvarsministern hänvisar med instämmande av en stark opinion till den ryska ledningens aggressiva intentioner. Kungl. Krigsvetenskapsakademien arbetar med olika krigsspel, vilka alla utgår från att kriget är snart förestående och kommer från öster. Sveriges militära samarbete med NATO och USA har kraftigt stärkts, inte minst i form av krigsövningar. I höstas deltog Sverige i den stora NATO-övningen Trident Juncture i Nordnorge, som utgick från ett s.k. art. V scenario att ett defensivt/offensivt krig hade utbrutit med Ryssland på Nordkalotten.

En motivering för denna krigsanda är att det säkerhetspolitiska klimatet i Nordeuropa har försämrats under de senaste åren. Det är förvisso sant, men orsakerna är flera och komplicerade: Rysslands konflikter med Georgien och Ukraina, vilka skapat oro hos de baltiska staterna och Polen och föranlett NATO att ge dessa stater ökat militärt skydd. NATO:s förnyade inriktning på Ryssland som militär huvudmotståndare med allt vad det innebär i form av krigsplanering. Motsvarande planering på rysk sida med stora militärövningar och underrättelseverksamhet för att kunna möta NATO. Ett nyväckt amerikanskt strategiskt intresse för Nordkalotten och Kolahalvön med stationering av amerikansk trupp och utrustning i Nordnorge och krav på Norge att satsa mer på sina flyg- och marinstridskrafter.

I Sverige har vår gamla säkerhetspolitiska doktrin *Alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i händelse av krig i vårt närområde* övergetts och utbytt mot partnerskap med andra västländer i fred och krig. I Norge har den klassiska doktrinen ”avskräckning och *beroligelse*” (dvs. avstående från NATO-baser och kärnvapen på norsk mark för att lugna Ryssland) modifierats med mer tyngdpunkt på avskräckning gentemot Ryssland.

Det värsta som kan hända Sverige är att vi blir indragna i ett krig med en stormakt, säg Ryssland. Om man analyserar hotbilden, vill jag hävda att risken för ett isolerat, oprovocerat ryskt angrepp på Sverige eller något annat EU-land är praktiskt taget noll. Till skillnad från Tyskland och Japan på 1930-talet upplever Ryssland inget behov av ökat *Lebensraum*. Man har nog med att försöka sköta sitt eget stora territorium. Det är otänkbart att Ryssland på egen hand skulle starta ett krig mot NATO och USA, vilket skulle få förödande konsekvenser för Ryssland.

Den större risk som finns för Sverige är att på grund av den starka spänning som nu råder mellan stormakterna USA och Ryssland – och som till stor del utspelar sig i Nordeuropa med deltagande av NATO – det av missförstånd eller andra oförutsedda orsaker uppstår militära incidenter mellan de två sidorna, vilka i sin tur utvecklas till ett fullskaligt krig med massförstörelsevapen.

Om detta är den stora risken och spänningen och motsättningarna mellan stormakterna huvudorsaken, bör Sverige i eget intresse inrikta sin säkerhetspolitik på att försöka minska denna spänning och skapa fredligare relationer. Och det är en hel del som Sverige skulle kunna göra:

1. I Östersjöområdet kan vi tillsammans med Finland och andra länder försöka få till stånd en överenskommelse om användning av transpondrar på militärflygplan för att undvika kollisioner. Vi borde också verka för ett sjöräddningsavtal som omfattar alla Östersjöstater. Bilateralt bör vi förhandla en överenskommelse med Ryssland om att våra militära flygplan och fartyg bör hålla bestämda minimiavstånd till varandra för att undvika incidenter; sådana har inträffat. USA och Storbritannien ingick sådana avtal med Sovjetunionen under det kalla kriget. Överhuvudtaget har vi ett behov av att minska vårt eget spänningsfyllda förhållande till Ryssland genom en politisk dialog på högre nivå; Finland är ett gott föredöme.
2. På det europeiska planet bör vi tillsammans med bl.a. Finland ta initiativet till att se över och modernisera den europeiska säkerhetskonferensens, OSSE:s, arsenal av förtroendeskapande åtgärder. Det gäller övervakningsflygningar över andra länders territorium, *Open Skies*; föranmälan och inbjudning till militära övningar av olika storlekar; inspektion med kort varsel av militära anläggningar; restriktioner för territoriell utplacering av vissa vapensystem. Samt inte minst: Utveckla formerna för dialog och utbyte av information mellan politiska och militära organ. En ännu viktigare förtroendeskapande åtgärd mellan EU och Ryssland, som vi bör bidra till, är att återuppta förhandlingarna om ömsesidig visumfrihet och om frihandel. Det finns inga sakliga skäl att sådana åtgärder skall var gisslan för EU:s sanktionspolitik gentemot Ryssland till följd av Ukraina. Britternas utträde ur EU aktualiserar också vårt förhållande till Euro-gruppen. Kanske kan vi inom dess ram bidra till en mer sammanhållen och avspänningsinriktad EU-politik.
3. På det internationella planet bör vi återuppväcka vår tradition och kompetens på nedrustningsområdet. Initiativ behövs i fråga om taktiska kärnvapen, medeldistansrobotar, rymdvapensystem m.m. Komplexiteten är stor men vi bör dra vårt strå till stacken. Det är i vårt intresse att normen mot användning av kärnvapen höjs, i synnerhet nu när USA sagt upp INF-avtalet om medeldistansrobotar i Europa och Ryssland följer efter. Och i stället för att ha väpnade soldater i Afghanistan och i Irak borde vi ha större beredskap att kunna delta med svenska FN-observatörer i t.ex. östra Ukraina, när det blir möjligt och det är något som vi bör försöka bidra till. Den fortsatta konflikten om Ukraina är en av de viktigaste spänningsanledningarna på den europeiska kontinenten.

Om Sverige inte gör något för att dämpa stormaktsmotsättningarna, och ingen annan heller, är det stor risk för ett förödande krig.